

LIÊN KẾT PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG DU LỊCH VĂN HÓA VÙNG TÂY NGUYÊN

TS NGUYỄN ĐỨC TOÀN
PGS, TS ĐOÀN THỂ HÙNG
Trường Đại học Quy Nhơn

Mở đầu

Với đặc thù về vị trí địa lý, điều kiện tự nhiên và lịch sử các tộc người cùng sinh sống, Tây Nguyên (bao gồm các tỉnh: Đắk Lắk, Đắk Nông, Gia Lai, Kon Tum và Lâm Đồng) là nơi tạo nên sự hấp dẫn cho du lịch văn hóa. Thực tế cho thấy, sự phát triển du lịch văn hóa đã và đang tạo ra những điều kiện cho sự hồi sinh của nhiều hoạt động văn hóa truyền thống ở khu vực này. Tuy nhiên, du lịch văn hóa ở Tây Nguyên hiện nay phát triển chưa tương xứng theo hướng bền vững. Trong bối cảnh đó, vấn đề đặt ra ở các tỉnh Tây Nguyên là cần phải liên kết phát triển bền vững du lịch văn hóa tương xứng với tiềm năng và thế mạnh của vùng, trở thành là một trong những xu hướng chính trong phát triển du lịch hiện nay.

Nghị quyết số 08-NQ/TW ngày 16-1-2017 của Bộ Chính trị về *phát triển du lịch trở thành ngành kinh tế mũi nhọn*, đã xác định: “Phát triển du lịch thật sự là ngành kinh tế dịch vụ tổng hợp, có tính liên ngành, liên vùng, có trọng tâm, trọng điểm, hiệu quả; Phát triển du lịch bền vững; bảo tồn và phát huy các di sản văn hóa và các giá trị truyền thống tốt đẹp của dân tộc...”¹. Chính vì thế, trong phát triển bền vững du lịch văn hóa, cần phải đảm bảo các mục tiêu cơ bản, mang tới sự hài hòa giữa kinh tế - xã hội và môi trường cũng như lợi ích của các chủ thể tham gia hoạt động du lịch nhưng không làm ảnh hưởng tới khả năng đáp ứng nhu cầu về du lịch văn hóa trong tương lai. Ví như đảm bảo tính hiệu quả kinh tế và tính cạnh tranh; tăng tối đa đóng góp của du khách đối với sự

phát triển thịnh vượng của nền kinh tế địa phương tại các điểm du lịch văn hóa; phân phối lại lợi ích kinh tế và xã hội thu được từ hoạt động du lịch văn hóa một cách công bằng; tôn trọng và tăng cường giá trị các di sản lịch sử, bản sắc văn hóa dân tộc, truyền thống và những bản sắc văn hóa đặc biệt của cộng đồng cư dân địa phương; giảm thiểu mức sử dụng những nguồn tài nguyên du lịch văn hóa quý hiếm và không thể tái tạo được; giảm thiểu ô nhiễm không khí, nước, đất và rác thải từ du khách và các hãng du lịch tại các điểm du lịch văn hóa².

1. Thực trạng liên kết phát triển bền vững du lịch văn hóa vùng Tây Nguyên hiện nay

Từ thực tiễn phát triển bền vững du lịch văn hóa ở các tỉnh Tây Nguyên trong những năm qua đã mang lại những tín hiệu tích cực đối với ngành. Tính riêng trong năm 2024, 5 tỉnh Tây Nguyên đã đón hơn 13 triệu lượt khách, trong đó có trên 664 ngàn lượt khách quốc tế³. Hiệu quả kinh tế mang lại cho các địa phương khá cao. Ví như tại tỉnh Đắk Lắk, tổng thu từ du lịch toàn tỉnh năm 2024 đạt 1.255 tỷ đồng, tăng hơn 21% so với năm 2023⁴. Trong khi đó tại tỉnh Lâm Đồng, năm 2024 doanh thu từ du lịch ước đạt 18 nghìn tỷ đồng⁵. Bên cạnh việc xây dựng và hình thành các tour tuyến du lịch văn hóa trọng điểm phù hợp với từng vùng đất, từng địa phương, từng tộc người, tạo sinh kế bền vững kết hợp bảo vệ môi trường sinh thái tại các điểm du lịch văn hóa, các tỉnh Tây Nguyên đã chú trọng đầu tư cơ sở hạ tầng, giao thông, phát triển hệ thống khách sạn, xây dựng các cơ sở lưu trú để đáp ứng nhu cầu của du khách.

Mặt khác, để tăng cường hơn nữa sự kết nối giữa các địa phương trong phát triển du lịch văn hóa, khẳng định thương hiệu của du lịch Tây Nguyên, cuối tháng 7 - 2023, cụm thi đua ngành văn hóa - thể thao - du lịch các tỉnh Tây Nguyên gồm Đắk Lắk, Lâm Đồng, Kon Tum, Đắk Nông và Gia Lai họp và đều thống nhất cho rằng lượng khách du lịch đến khu vực tăng so với cùng kỳ, trong đó có nhiều điểm du lịch văn hóa đã thu hút đông du khách. Năm tỉnh sẽ tiếp tục triển khai thực hiện Nghị quyết số 08 của Bộ Chính trị về *phát triển du lịch trở thành ngành kinh tế mũi nhọn*. Mỗi tỉnh sẽ đưa ra những chính sách để các tổ chức, doanh nghiệp đến đầu tư đều nhận được ưu đãi⁶.

Ngoài ra, các tỉnh đã có các chương trình ký kết hợp tác phát triển du lịch văn hóa để nhanh chóng phục hồi ngành công nghiệp không khói sau đại dịch Covid-19. Ví như, trong khuôn khổ Chương trình xúc tiến, liên kết phát triển du lịch nhằm thúc đẩy việc chia sẻ thông tin, quảng bá du lịch và tìm kiếm cơ hội phát triển du lịch giữa Lâm Đồng với các tỉnh miền Trung diễn ra tại thành phố Huế, ngày 02-11-2022, Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch tỉnh Lâm Đồng đã tổ chức Hội nghị trao đổi kết nối giữa các doanh nghiệp kinh doanh du lịch tỉnh Lâm Đồng với các tỉnh miền Trung. Theo số liệu thống kê của Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch tỉnh Lâm Đồng, trong giai đoạn 2016 - 2019, lượng khách du lịch từ miền Trung đến Đà Lạt - Lâm Đồng tăng mạnh, chiếm 30% thị phần khách du lịch nội địa của tỉnh⁷.

Tuy nhiên, trong giai đoạn 2020 - 2021, do tình hình dịch bệnh Covid-19 bùng phát đã tác động mạnh mẽ đến ngành du lịch. Tỉnh hiện đang xây dựng Lâm Đồng trở thành điểm đến “An toàn, tiềm năng và khác biệt”. Để đạt mục tiêu này, tỉnh Lâm Đồng cũng xây dựng kế hoạch, chương trình hành động với nhiều giải pháp, định hướng xây dựng và phát triển các sản phẩm du lịch, nhất là du lịch văn hóa mang tính đặc trưng. Sự kết nối giữa các tỉnh miền Trung và Lâm Đồng tạo ra một hành lang phát triển du lịch xanh, hợp tác phát triển bền vững các sản phẩm du lịch độc đáo giữa các tỉnh đến với du khách nội địa và quốc tế. Mặt khác, với những đặc thù về lịch sử, văn hóa, ngày 17-6-2020, Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch đã ban hành Quyết định 1662/QĐ-BVHTTDL về *việc tổ xây dựng mô hình bảo tồn, phát huy bản sắc*

văn hóa, truyền thống tốt đẹp của các dân tộc thiểu số gắn với xây dựng nông thôn mới. Tỉnh Lâm Đồng cùng với các địa phương khác như Lào Cai, Hà Giang, Lai Châu, Phú Thọ, Điện Biên, Nghệ An và Bình Phước được chọn để tập trung thực hiện. Kế hoạch nhằm mục đích tổ chức các hoạt động bảo tồn, phát huy văn hóa truyền thống và các phong trào văn hóa, văn nghệ vui tươi, lành mạnh, loại bỏ những hủ tục lạc hậu, tăng cường tinh thần đoàn kết cộng đồng, xây dựng và phát triển nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc trong thời kỳ đổi mới, hội nhập và phát triển đất nước...

Trong khi đó, ngày 21-6-2023, Ủy ban nhân dân tỉnh Đắk Nông ban hành Kế hoạch số 390/KH-UBND về triển khai thực hiện Nghị quyết số 82/NQ-CP ngày 18-5-2023 của Chính phủ về *nhiệm vụ, giải pháp chủ yếu đẩy nhanh phục hồi, tăng tốc phát triển du lịch hiệu quả, bền vững*. Tỉnh Đắk Nông tập trung phát triển du lịch gắn với bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa truyền thống của địa phương. Quản lý, khai thác, bảo vệ và sử dụng hợp lý các nguồn tài nguyên du lịch trong phục vụ khách du lịch trong nước và quốc tế. Xây dựng môi trường du lịch văn minh, lịch sự, hiếu khách, thân thiện trên địa bàn tỉnh Đắk Nông. Đồng thời tập trung liên kết phát triển sản phẩm, thị trường khách; kết nối tuyến, điểm du lịch với các địa phương lân cận, các tỉnh trong khu vực và cả nước. Chú trọng liên kết giữa du lịch các ngành khác trong chuỗi giá trị, gắn với phát triển xanh, bền vững và phương châm “lấy trải nghiệm của khách du lịch làm trung tâm”⁸. Gần đây nhất, ngày 24-8-2023 tại thành phố Gia Nghĩa (Đắk Nông), 5 tỉnh Tây Nguyên và thành phố Hồ Chí Minh đã tổ chức hội nghị thảo luận, thống nhất kế hoạch triển khai thỏa thuận hợp tác phát triển kinh tế - xã hội giữa hai bên năm 2023, giai đoạn 2024 - 2025, trong đó có hợp tác phát triển du lịch⁹. Theo đó, Tây Nguyên nói chung và tỉnh Đắk Nông nói riêng đang có nhiều tiềm năng bị “ngủ quên”. Do vậy, việc hợp tác này sẽ mở ra vận hội mới để đánh thức các tiềm năng nhằm phát triển bền vững du lịch văn hóa.

Cùng với đó, trong định hướng phát triển kinh tế - xã hội của địa phương, Ủy ban nhân dân tỉnh Gia Lai ban hành Kế hoạch số 196/KH-UBND ngày 30-01-2023 về *phát triển du lịch tỉnh Gia Lai năm 2023*

nhằm mục đích đẩy mạnh công tác xúc tiến đầu tư du lịch, khai thác hiệu quả các loại hình du lịch, trong đó có du lịch văn hóa, hướng đến phát triển bền vững. Theo đó, “Đẩy mạnh công tác xúc tiến, liên kết các địa phương lân cận để xây dựng sản phẩm liên kết, chú trọng sản phẩm “biển - rừng” để thu hút khách đến với Gia Lai... Tập trung phát triển du lịch sinh thái, du lịch cộng đồng với văn hóa, lễ hội truyền thống các dân tộc tạo ra các sản phẩm, dịch vụ, điểm đến hấp dẫn, độc đáo và khác biệt... Khai thác hợp lý và có hiệu quả các tiềm năng để phát triển du lịch, kết nối, hình thành khối liên kết, điểm đến chung thống nhất để kết nối các địa phương, các khu du lịch tâm cổ, tạo dựng thương hiệu du lịch Gia Lai”¹⁰.

Ngày 08-4-2022, Tỉnh ủy Đắk Lắk đã ban hành Đề án số 08-ĐA/TU về phát triển du lịch tỉnh Đắk Lắk giai đoạn 2021 - 2025 và định hướng đến năm 2030. Đề án đề ra các mục tiêu cụ thể như “Đầu tư phát triển du lịch theo hướng bền vững, khai thác hiệu quả các giá trị tài nguyên thiên nhiên, văn hóa truyền thống, đặc sắc của đồng bào các dân tộc thiểu số trên địa bàn tỉnh; ưu tiên phát triển loại hình du lịch sinh thái nông nghiệp, du lịch cộng đồng, du lịch văn hóa, lịch sử... Bảo tồn và phát huy hiệu quả di sản văn hóa phi vật thể “Không gian Văn hóa Cồng chiêng Tây Nguyên”; hoàn thành và đưa vào công diễn phục vụ nhân dân địa phương và du khách định kỳ tác phẩm ca kịch “Khát vọng Đam San” nhằm đa dạng sản phẩm dịch vụ của địa phương... Tăng cường liên kết khai thác du lịch với các tỉnh bạn và các điểm du lịch trong tỉnh”¹¹. Việc thực hiện Đề án nhằm định hướng triển khai các nhiệm vụ cụ thể, xác định được các giải pháp hiệu quả, tạo động lực phát triển ngành du lịch trên địa bàn tỉnh Đắk Lắk, đồng thời, góp phần phát triển kinh tế - xã hội, giải quyết sinh kế cho lực lượng lao động tại chỗ, cải thiện đời sống vật chất và tinh thần cho người dân; giữ gìn cảnh quan môi trường thiên nhiên; bảo tồn và phát huy các giá trị lịch sử, đặc trưng văn hóa truyền thống tốt đẹp của các dân tộc trên địa bàn tỉnh.

Có thể nói, với tài nguyên du lịch văn hóa “giàu có” như thế, mặc dù các tỉnh Tây Nguyên đã tăng cường khai thác lợi thế sẵn có này, nhưng nhìn chung, trên thực tế du lịch văn hóa Tây Nguyên phát

triển chưa tương xứng với tiềm năng. Trong quá trình phát triển du lịch văn hóa, toàn vùng còn bộc lộ nhiều hạn chế, bất cập. Kết cấu hạ tầng và cơ sở vật chất còn thiếu; sản phẩm đơn điệu, trùng lặp, chưa hấp dẫn; nguồn nhân lực phục vụ du lịch văn hóa còn yếu, chưa có kỹ năng nghề cao cũng như còn hạn chế về tin học, ngoại ngữ; công tác quảng bá, xúc tiến du lịch chưa hiệu quả nên khó đáp ứng được yêu cầu ngày càng cao của du khách. Cùng với đó, nhiều làng, bản của đồng bào dân tộc thiểu số có bản sắc văn hóa đa dạng, nhưng do phần lớn là các hộ gia đình nghèo, thiếu vốn hoặc kỹ năng để kinh doanh du lịch văn hóa nên thường hợp tác với các doanh nghiệp du lịch để được hưởng lợi nhuận và thường là không ổn định. Sự chia sẻ lợi ích chưa công bằng giữa một số doanh nghiệp du lịch và cộng đồng dân cư địa phương dẫn tới việc chưa khuyến khích được người dân tham gia vào chuỗi hoạt động du lịch bền vững, chưa phát huy được vai trò chủ thể của người dân trong bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa, đồng thời đặt ra nhiều khó khăn trong giải quyết các vấn đề xã hội ở vùng đồng bào dân tộc thiểu số. Tại Nghị quyết số 23-NQ/TW ngày 06-10-2022 của Bộ Chính trị về phương hướng phát triển kinh tế - xã hội và đảm bảo quốc phòng, an ninh vùng Tây Nguyên đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045 chỉ rõ: “Liên kết nội vùng và liên vùng chưa chặt chẽ, còn hình thức. Mạng lưới kết cấu hạ tầng vùng, liên vùng thiếu và yếu, nhất là hạ tầng chiến lược (giao thông, y tế, giáo dục, hạ tầng số) chưa đáp ứng được yêu cầu phát triển... Nhiều di sản văn hóa dân tộc đang đứng trước nguy cơ bị mai một, chưa giải quyết tốt mối quan hệ giữa bảo tồn với phát triển”¹².

Quan trọng hơn, đối với vấn đề liên kết nội vùng, do chưa thật sự làm tốt khâu liên kết phát triển bền vững, tư duy phát triển theo hình thức “mạnh ai nấy làm”, manh mún, cục bộ, tương đối phổ biến ở các tỉnh vùng Tây Nguyên. Hệ quả là, tính đến thời điểm hiện tại, vẫn chưa có bản ký kết chung hành động giữa 5 tỉnh Tây Nguyên về phát triển bền vững du lịch văn hóa của vùng mà chủ yếu là giữa tỉnh này với tỉnh kia. Mặc dù có những lợi thế so sánh khá tương đồng về bản sắc văn hóa của các dân tộc thiểu số tại chỗ, về sinh thái tự nhiên, nguồn nhân lực... nhưng do chưa có ban điều phối chung, nên tình trạng

trùng lặp về sản phẩm du lịch vẫn xảy ra, dẫn đến khách du lịch chỉ tập trung chủ yếu ở một số tỉnh như Lâm Đồng, Đắk Lắk. Du khách không thể bỏ ra một số tiền lớn lên 5 tỉnh Tây Nguyên để phải tham dự các lễ hội, thưởng lãm các thắng cảnh hay thưởng thức ẩm thực náo nức nhau, tạo ra tâm lý nhàm chán. Tỉnh nào cũng muốn hút khách đến với địa phương mình, nhưng thiếu những quy hoạch, thiếu những điểm đến du lịch văn hóa mà ở đó mang giá trị khác biệt so với tỉnh khác.

2. Giải pháp tăng cường liên kết phát triển bền vững du lịch văn hóa vùng Tây Nguyên

Thứ nhất, các tỉnh Tây Nguyên tiếp tục khai thác lợi thế và đặc thù vùng, xây dựng cơ chế, chính sách liên kết phát triển bền vững du lịch văn hóa phải gắn với các hoạt động kinh tế mà Tây Nguyên có lợi thế nhằm hình thành các khu du lịch văn hóa tầm cỡ quốc gia, khu vực, tạo dựng thương hiệu cho du lịch văn hóa Tây Nguyên trên trường quốc tế. Để liên kết phát triển bền vững du lịch văn hóa vùng Tây Nguyên cần có sự nghiên cứu cụ thể về văn hóa, ẩm thực đặc trưng, phong tục, tập quán sinh hoạt cư dân địa phương, nhằm định hướng các giá trị cốt lõi của cộng đồng người dân Tây Nguyên, giữ gìn và phát triển không gian văn hóa để nuôi dưỡng, bảo tồn và phát huy những giá trị ấy. Có như vậy, du lịch văn hóa Tây Nguyên mới thực sự đảm bảo phát huy tính đặc thù và sự liên kết phát triển bền vững.

Thứ hai, các tỉnh Tây Nguyên cần tiếp tục có cơ chế, chính sách hỗ trợ phù hợp, tạo điều kiện thuận lợi thúc đẩy liên kết phát triển bền vững du lịch văn hóa, đưa lĩnh vực này thực sự trở thành ngành kinh tế mũi nhọn. Nghiên cứu xây dựng và thể chế hóa cơ chế điều phối và kết nối phát triển bền vững du lịch văn hóa vùng nhằm nâng cao hiệu quả các hoạt động liên kết du lịch văn hóa nội vùng và với vùng Đông Nam Bộ và các tỉnh khu vực Duyên hải Trung Bộ. Các địa phương vùng Tây Nguyên, tùy thuộc vào điều kiện cụ thể về kinh tế - xã hội, cần có chính sách hỗ trợ thích hợp cho hoạt động du lịch văn hóa theo hướng liên kết bền vững. Theo đó, chính sách, kế hoạch khai thác giá trị di sản văn hóa và thiên nhiên phục vụ phát triển bền vững du lịch văn hóa cần được các địa phương tăng cường liên kết, thật sự quan tâm, ban hành và triển khai hiệu quả trên địa bàn.

Thứ ba, tiếp tục tăng cường đẩy mạnh liên kết vùng trong quy hoạch phát triển bền vững du lịch văn hóa ở Tây Nguyên. Cần xác định rằng liên kết nội vùng là xu hướng tất yếu không chỉ trong phát triển kinh tế mà còn là xu thế tất yếu trong phát triển bền vững du lịch văn hóa ở Tây Nguyên. Điều này đòi hỏi quy hoạch phát triển bền vững du lịch văn hóa của từng tỉnh vừa phải đi theo những định hướng của toàn vùng, vừa phải xuất phát từ đặc điểm riêng của từng địa phương. Có như vậy thì quy hoạch phát triển bền vững du lịch văn hóa Tây Nguyên mới thống nhất trong đa dạng, đảm bảo hài hòa lợi ích giữa các tỉnh và toàn vùng cho mục tiêu liên kết phát triển bền vững. Muốn thế, các tỉnh Tây Nguyên cần nhanh chóng xây dựng đề án liên kết phát triển bền vững du lịch văn hóa vùng Tây Nguyên trên cơ sở Nghị quyết 23-NQ/TW của Bộ Chính trị để xác định rõ các khu du lịch văn hóa của từng địa phương sẽ ưu tiên tập trung đầu tư phát triển với tầm nhìn ngắn hạn và lâu dài.

Thứ tư, các tỉnh Tây Nguyên cần tiếp tục tăng cường liên kết để phát triển bền vững du lịch văn hóa trên cơ sở khai thác hiệu quả hơn nữa tuyến du lịch “Con đường xanh Tây Nguyên”. Các chuyên gia đánh giá, nếu như miền Trung với “Con đường di sản” mang đến cho du khách những “bữa tiệc” cảm xúc duyên hải thì Tây Nguyên sẽ cung cấp những trải nghiệm khám phá độc đáo của văn hóa núi rừng, văn hóa tộc người bản địa, các lễ hội, di sản văn hóa vật thể, phi vật thể mang giá trị đặc trưng rất riêng. Ngoài ra, Không gian Văn hóa Công cộng Tây Nguyên trải rộng trên 5 tỉnh và chủ nhân của nó là các dân tộc Ba Na, Xơ Đăng, Mnông, Mạ, Coho, Ê Đê, Ja Rai... Bên cạnh những nét chung, công cộng mỗi tộc người lại có những nét riêng với những bản nhạc công cộng khác nhau, mang đặc trưng của tộc người, có sự tương tác tiếp thu ảnh hưởng lẫn nhau¹³.

Thứ năm, các tỉnh Tây Nguyên cần liên kết hỗ trợ phát triển nguồn nhân lực du lịch văn hóa đủ mạnh cho các chủ thể liên kết trong phát triển bền vững du lịch văn hóa vùng Tây Nguyên theo cơ cấu hợp lý, đáp ứng yêu cầu thực tế. Đồng thời cần sớm hoàn thiện hệ thống chính sách và các cơ chế đặc thù trong quản lý về phát triển nhân lực, tạo điều kiện thuận lợi thúc đẩy công tác phát triển nguồn

nhân lực du lịch văn hóa, bảo đảm thống nhất, chất lượng, hiệu quả, đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững và hội nhập. Thực hiện công tác đào tạo, đào tạo lại thường xuyên nhằm nâng cao trình độ quản lý, năng lực công tác và nghiệp vụ du lịch cho cán bộ, nhân viên đang công tác trong ngành cũng như ở các doanh nghiệp hay các điểm, các khu du lịch từng bước được nâng cao kiến thức, phục vụ chuyên nghiệp, đáp ứng nhu cầu ngày càng cao của hoạt động du lịch văn hóa¹⁴. Cùng với đó, người dân phải tham gia phát triển bền vững du lịch văn hóa, tạo được sinh kế bền vững cho cộng đồng đang tham gia du lịch và cộng đồng chưa tham gia du lịch.

Thứ sáu, các địa phương Tây Nguyên từng bước liên kết thực hiện chuyển đổi số trong phát triển bền vững du lịch văn hóa. Tập trung quảng bá điểm đến du lịch văn hóa địa phương trên các trang mạng xã hội: Facebook, Youtube, Zalo, Instagram, Hot Fanpage (Amazing things in Vietnam); hình thành và nâng cao hiệu quả website du lịch văn hóa, liên kết với website của Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch, Tổng cục Du lịch, các tỉnh tại khu vực và các trung tâm du lịch lớn như Hà Nội, Quảng Ninh, Hải Phòng, Đà Nẵng, Thành phố Hồ Chí Minh... Đặt logo hoặc banner tạo đường dẫn kết nối về website du lịch của các tỉnh nhằm tối ưu hóa việc chuyển tải thông tin điểm đến du lịch văn hóa Tây Nguyên đến các thị trường du lịch trọng điểm trong nước.

Kết luận

Nhìn từ góc độ phát triển bền vững, có thể khẳng định rằng, tiềm năng và tài nguyên du lịch văn hóa Tây Nguyên rất đa dạng, phong phú và là nguồn lực quan trọng để phát triển loại hình du lịch này. Tuy nhiên, đến nay các địa phương vẫn chưa khai thác một cách đúng tầm. Việc liên kết phát triển bền vững du lịch văn hóa Tây Nguyên góp phần tăng trưởng kinh tế, xóa đói giảm nghèo là ưu tiên cần thiết, tạo sinh kế cho đồng bào nhưng phải có phương án bảo vệ môi trường, không phá vỡ cảnh quan thiên nhiên, xâm phạm di sản văn hóa, phá vỡ nếp sống văn hóa tộc người... là việc làm cần thiết. Mặt khác, liên kết phát triển bền vững du lịch văn hóa bằng chính “nền móng” bản sắc văn hóa truyền thống sẽ là con đường phù hợp để lan tỏa giá trị thương hiệu du lịch Tây Nguyên cũng như phát triển bền vững nền kinh tế xanh ở nơi đây.

1. <https://thuvienphapluat.vn/van-ban/Thuong-mai/Nghi-quyet-so-08-NQ-TW-phat-trien-du-lich-tro-thanh-nganh-kinh-te-mui-nhon-2017-338542.aspx>.
2. Mai Anh Vũ: *Mục tiêu và các nguyên tắc phát triển bền vững trong du lịch*, <https://vietnamtourism.gov.vn/post/31856>, 2020.
3. <https://laodong.vn/du-lich/tin-tuc/2-tinh-tay-nguyen-ky-vong-but-pha-ve-du-lich-trong-nam-2025-1444481.html>, <https://nhandan.vn/dak-lak-don-vi-khach-thu-15-trieu-va-doan-khach-du-lich-dau-tien-cua-nam-2025-post853721.html>, <https://vietnamtourism.gov.vn/post/60142>.
4. Mai Anh: *Đắc Lắc phấn đấu doanh thu từ du lịch ước đạt 1.250 tỷ đồng trong năm 2025*, <https://vhttdl.daklak.gov.vn/dak-lak-phan-dau-doanh-thu-tu-du-lich-uoc-dat-1250-ty-dong-trong-nam-2025>, 2024.
5. Hoàng Phúc: *Lâm Đồng đón khách du lịch thứ 10 triệu trong năm 2024*, <http://lamdongtv.vn/tin-tuc-n26152/lam-dong-don-khach-du-lich-thu-10-trieu-trong-nam-2024>, 2025.
6. Mai Chiến: *Du lịch Tây Nguyên: động lực mạnh mẽ phát triển kinh tế*, <https://diendandoanhnghiep.vn/du-lich-tay-nguyen-dong-luc-manh-me-phat-trien-kinh-te-248589.html>, 2023.
7. Báo Lâm Đồng: *Lâm Đồng: thúc đẩy liên kết vùng để phát triển du lịch bền vững*, <https://bvhttdl.gov.vn/lam-dong-thuc-day-lien-ket-vung-de-phat-trien-du-lich-ben-vung-20221110102249893.htm>, 2022.
8. Ủy ban nhân dân tỉnh Đắk Nông: *Kế hoạch triển khai thực hiện Nghị quyết số 82/NQ-CP ngày 18-5-2023 của Chính phủ về nhiệm vụ, giải pháp chủ yếu đẩy nhanh phục hồi, tăng tốc phát triển du lịch hiệu quả, bền vững*, Tài liệu lưu trữ tại Văn phòng Ủy ban, 2023, tr. 1 - 2.
9. Báo Nhân dân: *Khai thác tiềm năng, lợi thế để phát triển du lịch Tây Nguyên*, <https://nhandan.vn/khai-thac-tiem-nang-loi-the-de-phat-trien-du-lich-tay-nguyen-post772353.html>, 2023.
10. Ủy ban nhân dân tỉnh Gia Lai: *Kế hoạch phát triển du lịch tỉnh Gia Lai năm 2023*, Tài liệu lưu trữ tại Văn phòng Ủy ban, 2023, tr. 2 - 3.
11. <https://sotuphap.daklak.gov.vn/de-an-phat-trien-du-lich-tinh-dak-lak-giai-doan-2021-2025-va-dinh-huong-den-nam-2030-13312.html>.
12. Ban Chấp hành Trung ương: *Nghị quyết của Bộ Chính trị về phương hướng phát triển kinh tế - xã hội và đảm bảo quốc phòng, an ninh vùng Tây Nguyên đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045*, H, 2022, tr. 3.
13. Ban Chỉ đạo Tây Nguyên: *Giá trị văn hóa truyền thống Tây Nguyên với phát triển bền vững*, Nxb CTQG, H, 2016, tr. 54.
14. Nguyễn Duy Thụy: *Liên kết vùng trong phát triển du lịch ở Tây Nguyên*, <https://tuyengiao.vn/van-hoa-xa-hoi/lien-ket-vung-trong-phat-trien-du-lich-o-tay-nguyen-140986>, 2022.

